Завочнае падарожжа
“Жыццёвы і творчы шлях Янкі Купалы”

Мэты: нагадаць вучням галоўныя факты з жыццёвага і творчага шляху Янкі Купалы; паказаць багацце жанраў творчасці пісьменніка; абудзіць цікавасць вучняў да жыццёвага шляху славутага песняра.

Афармленне: прэзентацыя, прысвечаная жыццёваму і творчаму шляху Янкі Купалы; партрэт Янкі Купалы; выстава літаратуры.

Ход мерапрыемства

Першы вядучы. Паважаныя сябры. Сёння мы сабраліся з нагоды 125-гадовага юбілею славутага песняра беларускага народа Янкі Купалы. ***(слайд №1)***

Другі вядучы. Творчасць нашага земляка вядома далёка за межамі Беларусі. Высокую ацэнку песняру даў і ўкраінскі аўтар Паўло Тычына. ***(слайд №2)***

Першы чытальнік.

“Янка Купала – гэта першая з вяршынь беларускага Эльбруса паэзіі. Магутная яна і чыстая, і высокая. Высокая, бо матывамі сваімі праўдзівая. Чыстая, бо мілагучная і майстэрская, а магутная, бо заўсёды была яна з народам”.

Першы вядучы. Бацькі – Дамінік Ануфрыевіч Луцэвіч і Бянігна Іванаўна Валасевіч – паходзілі з беларускай засцянковай шляхты. ***(слайд №3).*** Збяднелы род Луцэвічаў быў выселены са сваёй зямлі нейкім польскім князем. Маленства Янкі Луцэвіча прайшло на калёсах: з месца на месца пераязджала сям’я ў пошуках арэнды, але лепшага жыцця нідзе не знаходзілі.

Другі вядучы. Вязынка…Радзіма паэта. ***(слайд №4).*** Высокія дрэвы шумяць каля звычайнай сялянскай хаты. Недалёка працякае рачулка, над якой хіліцца лаза. У гэтай хаце 7 ліпеня 1882 года і нарадзіўся Янка Купала.

Першы вядучы. Ясь марыў пра навучанне, ***(слайд №5)*** але замест гэтага рана пачаў “чытаць сумную кнігу памешчыцкай раллі і пісаць журботную аповесць свайго гора сахой ды касою”. Толькі ў 15 гадоў змог закончыць за адну зіму, бо ведаў значна больш, чым патрабавалася, Бяларуцкае народнае вучылішча. Вось як пісаў Янка Купала ў вершы “Мая навука”:

Другі чытальнік.

Мне мудрасці кніжнай не даў Бог пазнаці,
Мой бацька не мог даць раскошаў такіх –
Наўчыўся я слоў беларускіх ад маці
І дум беларускіх без школы і кніг.
Ад самай красы маіх дзён невясёлых
Настаўнікам быў беларускі абшар;
Усходы палеткаў і гоманы ў сёлах
Навуку сваю мне прыносілі ў дар.

Другі вядучы. Янка Купала пачаў пісаць вершы, падобныя да народных песняў.

Першы вядучы.Першыя вершы пісаў па-польску, таму што беларуская мова забаранялася і не было ніякіх спадзяванняў убачыць свой твор надрукаваным. 15 ліпеня 1904г. – напісаны верш на беларускай мове “Мая доля” – самы ранні вядомы беларускі твор Купалы. ***(слайд №6).***

Другі вядучы. А 15 (28)мая 1905г. у прагрэсіўнай грамадска-палітычнай і літартатурнай мінскай газеце “Северо-Западный край” апублікаваны на беларускай мове верш “Мужык”, падпісаны псеўданімам “Я.Купала”. Гэта першае выступленне паэта ў друку. Верш “Мужык” перакладзены на 20 моў свету.

Першы вядучы. 24 лістапада 1906г. – першае паведамленне ў беларускім друку пра Янку Купалу і яго зборнік “Жалейка”. ***(слайд №7).*** Гэтая кніга перадавала думкі і перажыванні, выказаныя ад імя самога паэта. Многія вершы зборніка адкрыта накіраваны супраць панства. Гэта стала прычынай таго, што ў Пецярбургу, а потым і ў Вільні на кнігу быў накладзены арышт, і зборнік быў двойчы канфіскаваны. А аўтара і тых, хто выдаў кнігу, прыцягнулі да судовай адказнасці. Толькі пасля адпаведных захадаў аўтара і яго знаёмых С.-Пецярбургская судовая палата 10 лістапада 1908г. зняла арышт са зборніка “Жалейка”.

Другі вядучы. У 1910 годзе ў Пецярбургу выйшаў другі зборнік вершаў паэта “Гусляр”. Вясной 1913г. у Пецярбургу выйшаў трэці зборнік паэзіі Янкі Купалы – “Шляхам жыцця”. Потым былі “Спадчына”, “Безназоўнае”, “Хлопчык і лётчык”…

Першы вядучы. Лета 1913 года было надзвычай плённым для паэта: з’явіліся новыя вершы, паэмы, артыкулы. У Акопах ён

напісаў паэмы “Бандароўна”, “Магіла льва”, “Яна і я”, п’есы “Прымакі”, “Раскіданае гняздо”.***(слайд 8).***

Другі вядучы. А свой першы драматычны твор – славутую камедыю “Паўлінка” – Купала закончыў 3 чэрвеня 1912г. таксама на хутары Акопы. ***(слайд №9).***

Трэці чытальнік.

“На адным з суботніх вечароў у Пецярбургу – успамінала Паўліна Мядзёлка – першая выканаўца ролі Паўлінкі – ён прачытаў нам п’есу. Адразу ж паўстала думка паставіць п’есу на карысць студэнцкай касы ўзаемадапамогі. Рэпетыцыі адбываліся дзе толькі можна было, часцей за ўсё ў адным з пакояў клуба паштавікоў. Янка Купала прымаў актыўны ўдзел і ў размеркаванні роляў, і ў рэпетыцыях як кансультант”.

Першы вядучы. Камедыя “Паўлінка” ўвайшла ў залаты фонд беларускай драматургіі, стаўшы яе класікай. На аснове гэтага твора Беларускім тэлебачаннем пастаўлены фільм “Пасля кірмашу” (1973, рэж. Ю.Цвяткоў, сцэнарый А.Макаёнка).

Другі вядучы. Многія вершы Янкі Купалы пакладзены на музыку ***(слайд №10).*** Сярод іх “Спадчына”, “Марыся”, “Малітва”, “Хлопчык і лётчык”, “Не глядзі”… А верш “А хто там ідзе?” рускі пісьменнік Максім Горкі назваў “суровай і красамоўнай песняй, гімнам беларусаў”.

Першы вядучы. Запаветная мара паэта – каб яго творы сталі блізкімі працоўнаму народу…

Першы чытальнік.

Дык жа знайце, чаго б я хацеў,
Аб чым думачкі толькі мае:
Каб мой люд маю песню запеў
І пазнаў, аб чым песня пяе!

Другі вядучы. Надзеі паэта збыліся. Яго творы вядомыя не толькі сярод беларускага народа, але і далёка за межамі Радзімы: творы Купалы выдадзены на 60 мовах народаў свету тыражом каля 5 мільёнаў экземпляраў. ***(слайд №11).***

Першы вядучы. ***(слайд №12).*** 28 чэрвеня 1942 года Янкі Купалы не стала. Паэт трагічна загінуў у гасцініцы “Масква”, дзе жыў з 21 чэрвеня. Пахаваны Купала ў Маскве. Урна з прахам Янкі Купалы перавезена ў 1962 годзе ў Мінск і пахавана на вайсковых могілках.

Другі чытальнік.

І покуль жыць будуць людзі,
Покуль сонца будзе ўсходзіць,
Жыць Купалы песня будзе
І імя яго ў народзе.

А.Бачыла, Несмяротнаму Янку Купалу”.

Другі вядучы. Вось і падышло да канца наша падарожжа. Але кожны з вас гэтае падарожжа можа працягваць сам, звяртаючыся да кніг славутага земляка. Хачу пажадаць вам як мага больш сустрэч з беларускім словам.

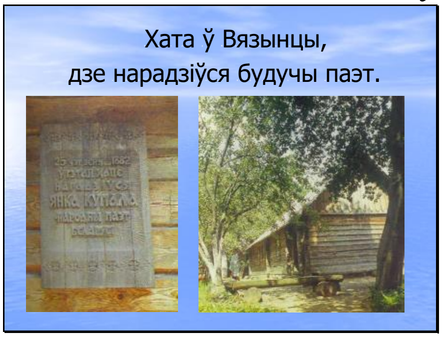

П’еса “Паўлінка” (1912г.)
ПАВЛИНКА

Вершы, пакладзеныя на музыку

Выданні твораў Янкі Купалы
на беларускай мове
на мовах народаў СССР

Я адплаціў народу
Чым моц мая магла:
Зваў з путаў на свабоду,
Зваў з цемры да святла.
Янка КУПАЛА